

Čo deti považujú za užitočné pri ich používaní internetu? Ako postupovať, aby vedeli čeliť rizikám internetu?

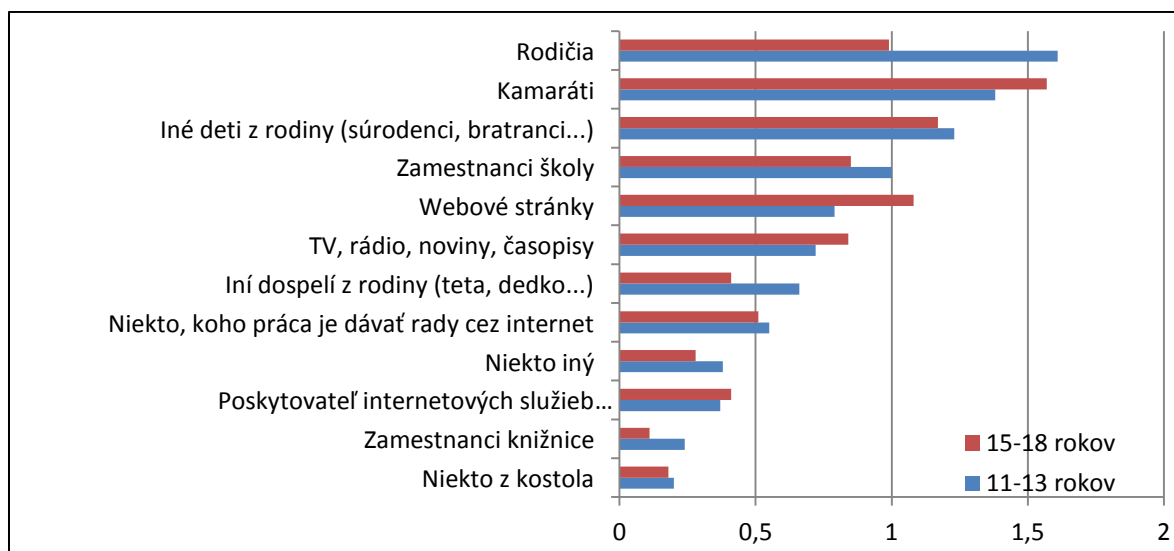
PhDr. Jarmila Tomková, VÚDPaP Bratislava, jarmila.tomkova@vudpap.sk

Tomková, J. (2012). Čo deti považujú za užitočné pri ich používaní internetu? Ako postupovať, aby vedeli čeliť rizikám internetu? I-EDU, www.iedu.sk

Internet je neoddeliteľnou súčasťou života stále mladších detí. Na to, akým spôsobom deti internet využívajú, v akej miere a akému typu príležitostí a rizík sa vystavujú, vplýva súčasne mnoho faktorov. Sú to faktory na strane dieťaťa - jeho vek, technické zručnosti, znalosti o bezpečnom používaní internetu, osvojenie si netikety, osobnosť dieťaťa a typy aktivít, ktorým sa venuje. Toto všetko však ovplyvňujú ešte faktory jeho prostredia - rodiny, školy, kamarátov a širšej spoločnosti. Majú veľký vplyv na to, akým spôsobom podporia, rozvinú, sprostredkujú znalosti a zručnosti dieťaťa o používaní internetu. Tieto stratégie sa nazývajú **mediácia používania internetu** a zahŕňajú širšie spektrum prístupov - obmedzenia a pravidlá, ale aj konverzačné a interpretatívne stratégie či sprevádzanie.

V celoslovenskom výskume realizovanom tímom VÚDPaP v r. 2012 (Tomková, Varholíková, Szamaranská) sme sa pýtali detí v šiestych ročníkoch ZŠ (11-13 rokov) a adolescentov v druhých ročníkoch SŠ (15-18 rokov), čo/kto im bol v akej miere užitočný pri ich používaní internetu. Tak ako bolo očakávané vzhľadom na špecifiká vývinových období, to, čo je deťom užitočné sa významne líši u detí a adolescentov. Pre menšie deti je významne užitočnejšia rodičovská mediácia, pre adolescentov zas mediácia od ich kamarátov. V porovnaní s adolescentmi mladšie deti pokladajú školu za významne užitočnejšiu, rovnako tak ostatných dospelých z rodiny a knižnicu. Adolescenti viac rád a informácii získavajú z webstránok, iných médií (TV, rádio, tlač) a od poskytovateľov internetových služieb.

Graf.1. **Užitočnosť zdrojov mediácie pri používaní internetu**

Posúď, ako veľmi ti boli užitoční pri tvojom používaní internetu. Graf znázorňuje vekové rozdiely v priemerných skóre pre jednotlivé položky, na ktoré odpovedali hodnotami od 0-3.

Faktory vlastných zručností a skúseností detí

Čím viac času deti trávia aktivitami na internete, tým sú v jeho používaní zručnejšie, učia sa z vlastných skúseností, čo je dobre robiť a čo nie. Sú preto schopnejšie viac využívať výhody a príležitosti, ktoré im

internet ponúka. Zároveň sú vystavené viacerým rizikám, avšak predpokladá sa, že sú schopnejšie, zručnejšie ich zvládať bez väčšieho poškodenia v porovnaní s deťmi, ktoré nie sú natoľko „internetovo ostrielané“. Aj preto sa reštriktívny prístup dospelých neodporúča, hlavne ak je jedinou formou, ako sa snažia zaistiť bezpečnosť detí online. Mladšie deti sú ohrozenejšie. Okrem toho, že majú menej internetových zručností, celkovo nemajú dostatok životných skúseností, schopnosť dostatočne kriticky uvažovať a predvídať dôsledky svojich činov.

Faktory na strane osobnosti a individuálnych okolností dieťaťa

Rovnako bolo zistené, že sú to faktory na strane osobnosti a individuálnych okolností dieťaťa, ktoré prispievajú k jeho odolnosti na internete. Tak ako situáciami v prostredí tvárou v tvár, tak aj situáciami online sú viac ohrozené deti, ktoré nie sú spokojné zo svojim životom, s nejakou jeho oblasťou - s rovesníckymi vzťahmi, vzťahmi s rodičmi, rodinnou atmosférou. Zraniteľnejšie voči online nebezpečenstvám sú aj deti, nespokojné sami so sebou, osamelé, úzkostné, tie, ktoré majú emočné problémy.

Faktory prístupu rodičov

Slovenské deti sú väčšinou spokojné s tým, ako rodičia pristupujú k ich používaniu internetu. Vo výskume realizovanom v r. 2012 tímom VÚDPaP na otázku „*Chcel by si, aby sa tvoji rodičia zaujímali viac, rovnako alebo menej o to, čo robievaš na internete?*“ až tri štvrtiny detí odpovedalo, že to môže zostať tak, ako to je. Približne 14% detí by si želali menej starostlivosti v tomto smere. To sa týka najmä mladších detí, ktoré obdržia od rodičov v tomto smere významne viac starostlivosti, významne viac rád a sprevádzania, ale aj obmedzení, zákazov a pravidiel. Menej starostlivosti v tomto smere by si želalo každé piate dieťa navštevujúce šiesty ročník ZŠ (20,2%) a každý desiaty druhák na SŠ (10,2%). Za zmienku stojí až 7,6% detí, ktoré by si ale želalo viac záujmu ich rodičov o to, čo sa s nimi deje online. Výskumníci z európskej vedeckej spolupráce EU Kids Online potvrdili, že práve deti z rodín s nižším socioekonomickým statusom a rodín, kde sa rodičia nezaujímajú o to, čo deti robia online, sú deti najviac ohrozené rizikami internetu.

My sme zistili, že bez významnejšieho rozdielu vo veku detí, väčšina detí hodnotí prehľad rodičov o ich online aktivitách ako „slabý prehľad“. Až takmer 14% detí udáva, že ich rodičia „vôbec nemajú prehľad o tom, čo robia na internete“. Pritom sme zistili, že práve to, či má dieťa pocit, že ich rodičia vedia, čo sa s nimi deje na internete, významne ovplyvňuje to, koľkým rizikám sa vystavujú v prostredí internetu. A to bez ohľadu na konkrétne spôsoby rodičovskej mediácie a znalosti, či zručnosti rodičov. Rovnako tak sme zistili, že keď sa k nim niekto správa na sociálnych sieťach nepríjemne, miera toho ako ich to trápi, významne závisí od toho, či to povedia rodičom alebo nie. Nezávisí významne od toho, či to povedia kamarátom, učiteľom alebo niekomu inému, ale práve rodičom!

To pravdepodobne vypovedá o tom, že mať s rodičmi natoľko dobrý vzťah, aby mali pocit, že im môžu povedať o trápeniach na internete, je najzákladnejší bod v prevencii psychickej ujmy pri rizikách; nielen tých internetových. **Opäť sa potvrdzuje, že internetové prostredie sa od prostredia tvárou v tvár zas tak moc nelíši. Pre deti je potrebné, bez ohľadu na to, akí technicky a internetovo zruční sú ich rodičia, aby sa s nimi rozprávali, zaujímali sa o ne- aby vedeli o tom, čo robia a čo sa s nimi deje, aby im boli nablízku, keď by sa potrebovali s niečím poradiť. A hlavne, aby bol vzťah medzi nimi natoľko funkčný, aby mali pocit, že im o tých problémoch môžu povedať.**